

Raadsleden gemeente Renkum

IBAN NL02BNGH0285007076
KvK 09215649

Datum 12 november 2024
Onderwerp Rapport "Durf te kiezen" en aanvullend advies Cultuur in de Concertzaal

Beste raadsleden,

Op verzoek van uw raad d.d. 28 februari 2024 heeft u kennisgenomen van de Kaderstellende notitie "Cultuur in de Concertzaal". Daarin is aangegeven dat een aantal ontwikkelingen het noodzakelijk maken te onderzoeken welke plaats de Concertzaal als Cultuurcentrum inneemt in de toekomst. Ook hebben een aantal culturele organisaties een huisvestingsvraag. En spelen er binnen de gemeente Renkum en met name in de plaats Oosterbeek nog andere relevante ontwikkelingen.

Een externe professional, Marian van Hooij, van Bureau Voomies, is in opdracht van ons de gesprekken aangegaan met alle belanghebbenden, met als doel een richtinggevend Plan van Aanpak binnen de door de gemeente gestelde kaders. (Zie bijlage 1, kaderstellende notitie "Cultuur in de Concertzaal").

Dat heeft geresulteerd in het rapport "Durf te kiezen" (bijlage 2).

Op 3 oktober heeft Marian van Hooij het rapport besproken met alle stakeholders. De uitkomsten van die bijeenkomst zijn vastgelegd in het aanvullende advies dat wij op 7 november jl. hebben ontvangen (zie bijlage 3).

De onderzoeker adviseert ons "gehoor te geven aan de vraag om tijd om de plannen van de stakeholders tot wasdom te laten komen en dus nog geen besluit te nemen op basis van het adviesdocument."

Besluit

Dit advies hebben wij in de collegevergadering van 12 november overgenomen. Wij hechten er waarde aan dat samenwerkingen binnen de culturele sector van onderaf worden georganiseerd en dat alle partijen gelijke kansen krijgen om te werken aan een toekomstbestendige businesscase, waarbij helder wordt wat de draag- en slagkracht is van een organisatie.

Uw brief van

Uw kenmerk

Behandeld door

Verzenddatum van deze brief

Ons kenmerk

B. van Veggel

(026) 33 48 111

Bijlage

12 november 2024

2024-005032

b.van.veggel@renkum.nl 3

Het advies van de onderzoeker nemen wij over. Wij waarderen de inzet van de stakeholders en geven hen de extra tijd waarom gevraagd wordt. Organisaties krijgen van het college tot mei 2025 de tijd om plannen te ontwikkelen.

Vervolgtraject

Om na de uitwerking van de plannen een besluit te kunnen nemen op de in het rapport gestelde adviezen, is het noodzakelijk dat de gemeente een aantal zaken uitzoekt en voorwaarden voor besluitvorming helder formuleert en communiceert. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de eigendomsconstructie van de Concertzaal gelet op het legaat; welke voorwaarden zijn er verbonden aan de uitvraag en exploitatie; welke inhoudelijke voorwaarden zijn van belang bij de programmering en de businesscase etcetera. Daartoe vragen wij onze ambtelijke organisatie dit verder uit te zoeken, met in acht neming van gestelde kaders van de Kaderstellende notitie van 28 februari jl.

Wij houden u op de hoogte over dit proces.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN RENKUM

de secretaris,

M.J.J. Wagener

de burgemeester,

A.M.J. Schaap

Onderwerp

Rapport "Durf te kiezen" en aanvullend advies Cultuur in de Concertzaal

Datum

12 november 2024

Ons kenmerk

2024-005032

Pagina

Kaderstellende notitie B&W (aangepaste versie dd. 28 feb 2024)

Kenmerk 189962

Onderwerp Huisvesting Cultuur in Concertzaal

Inleiding

Waarom doen we dit?

Cultuurvisie

In maart 2023 is de nieuwe Cultuurvisie vastgesteld. Daarin is weergegeven dat de gemeente zich ziet als een kunstenaarsgemeente, ook vanuit de historie. Onderstaande aspecten maken onderdeel uit van deze visie.

Concertzaal

De gemeente verkeert in de unieke omstandigheid dat zij eigenaar is van een Concertzaal in Oosterbeek. De weduwe van de in Oosterbeek wonende schrijver en mecenas Kneppelhout schonk de Concertzaal aan het eind van de 19de eeuw aan de gemeente. Aan deze schenking zitten voorwaarden voor het gebruik als Concertzaal/cultureel centrum. Het huidige gebruik voldoet hieraan en is een mix van culturele evenementen, cursussen en oefenruimte. Het gemeentelijk monument is bouwkundig in goede staat, maar voor de podiumfunctie en als horecagelegenheid zijn er in 2011-2014 bouwkundige aanpassingen gedaan.

In de PPN van 2019 is de Concertzaal opgevoerd om af te stoten. De mogelijkheden en consequenties zullen verder onderzocht moeten worden.

De huidige exploitant heeft aangegeven eerder te willen stoppen (liefst per 1-1-2024) en het contract niet uit te willen dienen. Hij heeft aangegeven het contract graag te laten overnemen door een nieuwe exploitant, middels een in-de-plaats-stelling met een verlenging van 5 jaar. Dat wil zeggen door te willen verkopen, ivm gedane investeringen.

Huisvesting Scarabee

Sinds 2004 verzorgt de stichting Scarabee exposities en activiteiten hedendaagse kunst. Deze activiteiten vonden plaats op diverse locaties, steeds tijdelijk van aard, zoals het Redichemcollege en de HES.

Sinds januari 2024 hebben zij geen vaste locatie meer voor uitvoering van activiteiten.

In 2020 hebben zij aangegeven graag het gebruik van de Concertzaal als Cultureel centrum en hun uitvalsbasis te willen onderzoeken. Daartoe is een begin gemaakt, maar vanwege de toenmalige politieke intentie om de Collectie Kwak in de Concertzaal onder te brengen is dat onderzoek om moverende redenen afgeblazen.

Scarabee heeft aangegeven nog steeds de mogelijkheden te willen onderzoeken om de Concertzaal open te stellen voor diverse kunst disciplines, zoals dat ook past binnen de schenkingsvoorwaarden en te kijken wat hun rol hierin kan zijn. Tevens zijn er gesprekken gevoerd met de Bernulpuskerk voor tijdelijke huisvesting van Scarabee.

Gemeentelijke collecties

De gemeente is eigenaar van twee collecties. De gemeentelijke collectie Veluwezoom en Pictura Veluvenis is sinds 2002 ondergebracht bij Museum Veluwezoom,.

Sinds 2021 is de gemeente eigenaar van de Collectie Pim Kwak. De feitelijke overdracht moet nog plaatsvinden. Met de schenker is afgesproken dat de gemeente de collectie opslaat en verzekerd en niet zelf gaat exploiteren. Doel van die exploitatie is de collectie als collectie te presenteren, niet als onderdeel van. De Collectie Pim Kwak was voor de schenker en de stichting CultuRe aanleiding om een tijdelijke expositie te organiseren in de Concertzaal. De Concertzaal is voor die periode ingezet als museum en de exploitatie is afgekocht. Er is nav de vraag om een verlenging van de expositie met de exploitant gekeken of dit mogelijk was. Dit bleek vanwege ander verplichtingen (culturele activiteiten en bruiloften) niet mogelijk. De collectie is opgeslagen sinds augustus 2023. Voor de exploitatie moet er een ruimte en een organisatie gevonden worden, waarbij er beheer en exploitatieafspraken gemaakt moeten worden.

Huisvesting Museum Veluwezoom

De stichting Museum Veluwezoom is sinds het ontstaan gehuisvest in Kasteel Doorwerth. Met de stichting Geldersche Kasteelen hebben zij afspraken gemaakt, waarbij de stichting MVZ de expositie voor zijn rekening neemt en de stichting GL/GK de facilitaire zaken organiseert. Hiervoor werd een bescheiden vergoeding betaald, die vanwege de stijging in kosten is opgehoogd.

Vanwege een herinrichting heeft de stichting GL/GK de huur opgezegd met ingang van 1 juni 2026. GL/GK wil bekijken hoe zij de locatie Doorwerth toekomstbestendig kan maken. Ook wordt bekeken of en zo ja hoe de stichting Museum Veluwezoom hierbij een rol kan spelen.

Bernulphuskerk

De Bernulphuskerk is sinds 25 februari 2016 een gemeentelijk monument. De kerk had plannen met Vilente om te komen tot een andere invulling van het kerkdeel. Vanwege de ontwikkelingen bij Vilente is dit plan uitgesteld. Daarmee komt de kerk in beeld voor een tijdelijke (5 jaar) invulling voor mogelijk culturele activiteiten.

Eind juni en medio augustus 2023 zijn er op initiatief van de gemeente gesprekken gevoerd met de exploitant van de Concertzaal, stichting Scarabee, Stichting CultuRe en op verzoek van de stichting CultuRe, Museum Veluwezoom om de mogelijkheden te bespreken voor het verlengen van de expositie en het beheer/exploitatie van de Concertzaal. Hiervoor is een onafhankelijk gespreksleider gevraagd dit te begeleiden en een visie om te stellen.

Vanwege de aangegane verplichtingen tav zaalhuur kon de expositie niet verlengd worden, waardoor er geen directe noodzaak was voor huisvesting van de Collectie Pim Kwak in de Concertzaal en vanwege de bestuurswisselingen bij CultuRe en Museum Veluwezoom heeft de gemeente aangegeven zich te gaan beraden op het te lopen proces.

In overleg met de betrokken partijen is er gekozen voor het opstellen van een Kaderstellende notitie B&W en deze eerst voor te leggen aan het college.

De ontwikkelingen aan de Talsmalaan en centrum Oosterbeek zijn relevant voor dit onderzoek. Bij het commitment van het college wordt er een Plan van Aanpak opgesteld.

Wat doen we daarvoor?

Onderzoeken van de mogelijkheden voor exploitatie van de Concertzaal in de toekomst als cultureel centrum in combinatie met mogelijke huisvesting voor culturele organisaties.

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt een Plan van aanpak opgesteld, passend binnen de Cultuurvisie, dat richting geeft aan

- inzet van de Concertzaal als Cultureel Centrum
- permanente huisvesting stichting Scarabee
- onderbrenging en huisvesting van de gemeentelijke collecties Veluwezoom en de Collectie Pim Kwak
- permanente huisvesting Museum Veluwezoom
- uitsluitel geeft over mogelijke culturele invulling van de Bernulphuskerk
- aansluit bij de ontwikkeling van Centrumplan Oosterbeek en de ontwikkeling van de Talsmalaan.
- aansluit bij het overige beleid zoals zorg, welzijn, gezondheid, duurzaamheid, veiligheid enz.
- Talsmalaan
- Centrum Oosterbeek

Hoe bereiken we dat?

Voor het onderzoek en het opstellen van het plan van Aanpak wordt opdracht gegeven aan een externe partij (nog te werven) die de mogelijkheden onderzoekt met de betrokken stakeholders.

Wie betrekken we daarbij?

De betrokken stakeholders zijn:

- Exploitant Concertzaal
- Stichting Cultuur & Co
- Stichting Scarabee
- Stichting Museum Veluwezoom
- Stichting CultuRe
- Stichting Vrienden van de Bernulphuskerk
- Stichting Geldersche Kasteelen
- Stichting Heemkunde als sparringspartner voor de historische inbedding vanuit de schenkingsacte.
- Stichting Vier landgoederen op de helling

Welke kaders zijn van toepassing?

Vanuit de gemeentelijke organisatie worden de volgende input meegegeven.

1. Cultuurvisie 2023
2. Taakstelling Concertzaal (inclusief de financiële onderbouwing).
3. Akte schenking Concertzaal

In de akte van schenking d.d. 22 juni 1886 is opgenomen dat de gemeente "een perceel grond met het daarop staande gebouw te Oosterbeek bij het kadaster der gemeente bekend in Sectie D nummer 2799 ter grootte van zestien aren tachtig centiaren" (de concertzaal) aanvaardt in de

staat zoals het zich thans bevindt. De gemeente is verplicht 'hetzelfde zoveel mogelijk te gebruiken volgens de bestemming daaraan door (...) erflater gegeven en hetzelfde nimmer te vervreemden'

4. Volume gemeentelijke collectie Veluwezoom en Pictura Veluvensis en Collectie Pim Kwak.
5. Monumentenstatus Bernulphuskerk,
6. Een eventueel vervolg op het onderzoek zal voor de gemeente budgetneutraal zijn.

Wat gaat het kosten?

De verwachting is dat een dergelijk onderzoek € 10.000 gaat kosten. Die kosten kunnen betaald worden uit Reserve sociaal domein die als doel heeft incidentele middelen in te zetten om structurele verbetering te bereiken.

Wat zijn eventuele risico's?

De risico's voor het opstellen van het Plan van Aanpak zijn minimaal. Er wordt een externe partij ingehuurd voor de uitvoering en hiervoor is budget beschikbaar. Mogelijk is de in de Kaderstellende notitie B&W geschetste termijn van oplevering niet haalbaar. In dat geval wordt de termijn verlengd. De risico's voor de implementatie van het opgeleverde Plan van Aanpak kunnen pas na oplevering worden aangegeven.

Wat is de planning?

Wanneer uw college akkoord gaat met deze Kaderstellende notitie B&W, zal de opdracht worden aanbesteed. De verwachting is dat een plan van Aanpak eind maart kan worden opgeleverd. De conceptversie zal eerst aangeboden worden aan de stakeholders en zal inclusief hun reactie worden voorgelegd aan het college.

Hoe gaan we communiceren?

De stakeholders zijn geïnformeerd over de Kaderstellende notitie B&W die wordt voorgelegd aan uw college.

Na behandeling in B&W worden zij op de hoogte gebracht van het besluit.

Intern zullen de betrokken medewerkers worden geïnformeerd over het besluit.

Tijdens e.v. commissievergadering na besluitvorming zal de worden geïnformeerd over het op te stellen Plan van Aanpak.

Evaluatie

Na oplevering van het Plan van Aanpak gaan wij met de stakeholders in gesprek over de uitkomsten. Wanneer iedereen zich hierin kan vinden, wordt er gekeken hoe we e.e.a. gaan implementeren.

De kunstenaarsgemeente Renkum

Durf te kiezen!

‘De tijden van de kunstenaarskolonie liggen ver achter ons, maar het streven om de belangstelling voor kunst te bevorderen en samenwerking binnen de kunsten te stimuleren staat nog altijd rechtovereind. De gemeente Renkum kent een levendig creatief en kunstzinnig klimaat. In onze gemeente wonen en werken veel creatieven en worden talrijke activiteiten georganiseerd op het gebied van kunst en cultuur. De komende jaren gaan wij onze zogenoemde Kunstenaarsgemeente verder vorm en kleuring geven.’

Uit: Cultuurvisie gemeente Renkum: Verbinden en verleiden (januari 2023)

Renkum, augustus 2024
Verkennd onderzoek huisvesting cultuur
Versie 1.0

Auteur
Voomies, voor de verandering
Marian van Hooij

Inhoud

Inleiding	2
1. Samen kom je verder	3
1.1 Uitgangssituatie in vogelvlucht	
1.2 Belemmerende factoren	
1.3 Kansrijke factoren	4
1.4 Conclusie	5
2. Een stabiele basis	6
2.1 Scenario's voor de toekomst	
2.2 Conclusie	7
3. Durf te kiezen	8
3.1 Besluit: Aanbesteding Concertzaal én Talsmalaan	
3.1.1 De Concertzaal	
3.1.2 Entree Park Hartenstein (Talsmalaan)	9
3.2 Besluit: Aanbesteding Entree Park Hartenstein	
3.3 Besluit: Nog niet kiezen	10
3.4 Algemene aanbevelingen	11
3.5 Conclusie	12
4. Randvoorwaarden voor succes	13
4.1 Flankerend beleid	
4.2 Financiële haalbaarheid	14
4.2.1 Slim organiseren	
4.3 De startfinanciering	
5. Conclusie	15
Bijlage: Bronnen	16
Bijlage: Financiering	17
Bijlage: Kaderstellende beleidsnotitie	18

Inleiding

Het onderzoek dat voor u ligt kwam tot stand in opdracht van de gemeente Renkum. Het verkennende onderzoek is gebaseerd op historisch onderzoek (zie bronnen) en interviews. De onderzoeksvragen uit de kaderstellende notitie van 28 februari zijn uitgangspunt geweest voor interviews met belanghebbenden. De vragen zijn als volgt geformuleerd.

- Hoe exploiteren we de Concertzaal met een culturele invulling als randvoorwaarde?
- Is de Bernulphuskerk geschikt voor culturele invulling?
- (Hoe) Ontwikkelen we de oude Mavo-locatie aan de Talsmalaan?
- Waar vinden we permanente huisvesting voor Museum Veluwezoom (en de collecties inclusief Pim Kwak) en Stichting Scarabee?

Dat lijkt ogenschijnlijk een kwestie van mixen en matchen van functies en bestemmingen (budgetneutraal!), iedereen hierop bevragen – hoe dan? En wie waar?- dan komen we tot een oplossing. De praktijk blijkt weerbarstiger!

Alle ingrediënten zijn aanwezig om er een succes van te maken! De werken van de kunstenaars uit de kunstenaarskolonie van weleer. Een enthousiaste club hedendaagse kunstenaars die creëren en exposeren op diverse plekken in en om de gemeente Renkum. Talrijke vrijwilligers die zich onvoorwaardelijk inzetten om de kunst en cultuur die Renkum rijk is aan het publiek te tonen. Organisatoren die events en activiteiten gericht op het maken en/of exposeren van kunst, cultuur en landschap initieren. Diverse (verbouwings)plannen die door de stichtingen zijn ontwikkeld om leegstaande, of bijna leegstaande, gebouwen geschikt te maken voor een kunst en cultuur bestemming. En heel veel goede wil, inzet en liefde bij alle betrokkenen.

En toch is het ondanks alle eerdere verkenningen, plannen en haalbaarheidsonderzoeken nog niet gelukt om te komen tot een permanent onderkomen voor Museum Veluwezoom, Stichting Scarabee en de kunstenaars (Ateliers). Het belangrijkste voor dit verkennende onderzoek is dan ook dat het resulteert in besluitvorming. Het voorliggende document beperkt zich daarom tot de vragen in de kaderstellende beleidsnotitie.

Hierbij nemen we in ons achterhoofd mee dat we ons bevinden in een periode van politieke onrust in de gemeente Renkum, discussies over herindeling van de gemeente en een zogenoemd ravijnjaar voor de deur dat zich vertaalt in stevige bezuinigingen voor onder andere de kunst en cultuursector.

Eén ding is zeker: alle betrokkenen die hun medewerking hebben verleend aan dit verkennende onderzoek streven naar en zetten zich in voor een levendig kunst en cultuurklimaat in de gemeente Renkum. Er is een ongenaakbare ambitie onder de betrokkenen om een kunstenaarsgemeente neer te zetten met ruimte voor een ieder om hier een bijdrage aan te leveren.

1. Samen kom je verder

Alle geïnterviewden (zie bijlage) werkten enthousiast mee aan de verkenning naar een structurele oplossing voor genoemde gebouwen en een permanent onderkomen voor Museum Veluwezoom en Stichting Scarabee. De denkrichtingen lopen echter uiteen en zijn veelal gestoeld op de ambitie en behoeften van de eigen organisatie.

Wat zijn de belemmerende en de bevorderende factoren volgens de geïnterviewden? Wat zijn oplossingsrichtingen? Wat ontbreekt, moet worden ontwikkeld of gedaan om de kunstenaarsgemeente nieuw leven in te blazen? Te beginnen bij de stichtingen en locaties -uit de kaderstellende notitie- die een permanent onderkomen zoeken en de gebouwen die (culturele) invulling behoeven.

1.1 Uitgangssituatie in vogelvlucht

- De exploitant van de Concertzaal wil er mee stoppen en zoekt een opvolger – in de plaats stelling- voor de exploitatie;
- De gemeente Renkum wil de Concertzaal uiteindelijk afstoten;
- Stichting Scarabee is ‘dakloos’ en zoekt een permanent onderkomen;
- Museum Veluwezoom is per juni 2026 ‘dakloos’ en zoekt een nieuw onderkomen. De Stichting heeft zijn oog laten vallen op de Concertzaal als het toekomstige Museum Veluwezoom;
- Initiatiefgroep Vier Landgoederen op de Helling heeft een planvoorstel ontwikkeld voor het aan de Talsmalaan gevestigde entreegebied Park Hartenstein met als uitgangspunt daar een centrum voor Kunst en Landschap te ontwikkelen;
- De Bernulphuskerk Oosterbeek zoekt een maatschappelijke invulling voor het schip van de kerk.

Wat zijn volgens de geïnterviewden belemmerende en kansrijke factoren om tot een structurele oplossing te komen. Hieronder een opsomming van de meningen en uitspraken hierover.

1.2 Belemmerende factoren

- Er wordt te weinig met elkaar gesproken over de afzonderlijke plannen en of die elkaar kunnen versterken.
- Het ontbreekt aan cultureel ondernemerschap om de plannen tot wasdom te laten komen.
- Er is geen vertrouwen dat het huidige concept Museum Veluwezoom te exploiteren is. Ook de directie van Museum Veluwezoom realiseert zich dit. Iedereen onderkent de waarde van de collectie van het museum en het belang hiervan voor Renkum en het publiek.
- Er ligt geen integraal en toekomstbestendig museaal concept bekend bij geïnterviewden. Uitgezonderd Museum Veluwezoom en Stichting Culture die bezig zijn om hun visie en concept verder uit te werken in een business plan.
- Er kan nog meer gebruik gemaakt worden van EuroArt, en de kunstenaarskolonies die hierbij zijn aangesloten, om te leren of collecties uit te wisselen.
- Er is geen structurele samenwerking met bijvoorbeeld Museum Arnhem en/of het Kröller Müller Museum die ook collecties beheren uit de Oosterbeekse School. Veel geïnterviewden zien het als meerwaarde als dit meer gebeurt.

- Markt en marketing denken moet verder ontwikkeld worden. Er wordt nog te veel geredeneerd en ontwikkeld vanuit een gebouw of vanuit de kunst en/of het landschap. Terwijl het moet gaan over maatschappelijke relevantie en verleidelijke concepten en exposities/events voor potentiële bezoekers.
- Het ontbreekt aan een uitgewerkte (gemeenschappelijke) visie op de invulling van de huisvesting -op basis van de Cultuurvisie 'Verbinden en Verleiden' - hoe we de kunstenaarsgemeente nieuw leven in kunnen blazen en wat hiervoor nodig is.
- Er wordt te veel naar de gemeente gekeken als de financier voor de totstandkoming en uitvoering van de diverse plannen.
- De gemeente wil/moet de oplossingsrichting (inclusief de uitwerking hiervan) budgetneutraal, dus binnen de huidige begroting en beschikkingen, realiseren. Dat is een lastige opgave volgens geïnterviewden.
- De ideeën, organisaties en plannen worden veelal vanuit 'liefdewerk, oud papier' ontwikkeld en uitgevoerd.
- Er wordt nog weinig gebruik gemaakt van de vele fondsen die er zijn om structureel of projectmatig plannen te kunnen realiseren.
- De gemiddelde leeftijd van de 'trekkers' ligt hoog. Dat kan de continuïteit van de plannen voor de toekomst bedreigen. Het is dus zaak om nu al jongere makers en toekomstige bestuurders te betrekken bij de plannen.
- Er is onvoldoende flankerend beleid om de kunst en cultuursector te faciliteren. Denk hierbij aan een cultuurfonds of een verplichte afdracht (gift of percentage) voor projectontwikkelaars of huurders van bedrijfsgebouwen aan de culturele sector. Ook stellen de huidige beschikkingen te weinig randvoorwaarden of criteria waaraan de betreffende instelling moet voldoen.

1.3 Kansrijke factoren

- De inzet en het enthousiasme van alle betrokkenen!
- De vele vrijwilligers die zich inzetten voor de kunst en cultuursector in Renkum.
- Het ontbreekt niet aan ambitie bij de verschillende organisaties.
- Er liggen plannen van Museum Veluwezoom en van Initiatiefgroep Vier Landgoederen op de Helling die de moeite waard zijn om uit te werken en op haalbaarheid te toetsen.
- Museum Veluwezoom wil het haalbaarheidsonderzoek voor de Concertzaal zelf betalen en heeft twee mecenasen die de ontwikkeling naar een museum willen financieren. Mits ze de Concertzaal in eigendom kunnen krijgen!
- De bewoners rondom de Concertzaal streven naar een culturele invulling -mogelijk een museum- voor de concertzaal en willen hier actief in meedenken en doen.
- De aan de Talsmalaan gelegen entree tot Park Hartenstein, waarop de voormalige Mavo staat, moet herontwikkeld worden en de gemeente onderzoekt of er een flinke afschrijving mogelijk is zodat het aantrekkelijk is voor projectontwikkelaars. De gemeente streeft hierbij naar een culturele én commerciële invulling.
- De Bernulphuskerk wil graag een culturele invulling faciliteren (red./de huur ligt echter vrij hoog voor deze sector!).
- In de Bernulphuskerk zijn prachtige Toorop Kruiswegstatiën te vinden die voor velen een goed bewaard geheim zijn. Hier kan nationaal en internationaal een enorme

aantrekkingskracht vanuit gaan! Hier wordt tot op heden weinig mee gedaan ten behoeve van het aantrekken van bezoekers naar de gemeente Renkum.

1.4 Conclusie

Er is werk aan de winkel! Maar hoe dan? Een belangrijk signaal vanuit veel geïnterviewden is dat er op basis van de cultuurvisie een gemeenschappelijk uitgewerkte visie moet komen op inhoudelijke invulling voor locaties. Hoe kunnen we de ambitie zoals die is neergelegd in de cultuurvisie handen en voeten geven? De vraag die voorligt, om een aantal culturele instellingen een definitief onderkomen te bieden in één van de aangedragen locaties, lijkt wat vroeg. Tegelijkertijd is er onder geïnterviewden een ‘sense of urgency’. Er moeten stappen gezet worden. De onderzoeksvragen die voorliggen, liggen er al te lang!

Daarom beperkt dit rapport zich tot het laatste; het schetsen van oplossingsrichtingen met betrekking tot de onderzoeksvragen. Wat is er nodig? Hoe maken we vaart nu het moreel en de ambitie hoog is.

Kaders

Kader 1: Een belangrijk vertrekpunt voor het denken in dit onderzoek is dat in de gemeente Renkum Landschap en Kunst onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Het fundament hiervoor is tenslotte gelegd door de kunstenaars van de Oosterbeekse school.

Kader 2: Een ander kader is dat als er over ‘kunst en cultuur’ wordt gesproken in dit document dit verder reikt dan de beeldende kunst. Het betreft alle kunstvormen en disciplines!

2. Een stabiele basis

De collecties uit de Oosterbeekse school en nieuwe collecties en kunstvormen m.b.t. Kunst en Landschap zijn gescheiden georganiseerd in de gemeente Renkum. Er zijn veel initiatiefnemers die plannen en projecten indienen bij de gemeente en deze worden op basis van beschikbaar budget en de criteria uit de Cultuurvisie 2023 beoordeeld.

Op zich een prima methodiek die vele gemeenten hanteren, ware het niet dat de ambitie die is geformuleerd in de Cultuurvisie verder reikt. Daarom streeft de gemeente -en de culturele partners- naar permanente huisvesting en culturele invulling voor genoemde gebouwen. Hiermee wordt beoogd een stabiele en structurele basis te leggen voor het verdergaand ontwikkelen van Renkum als Kunstenaarsgemeente.

2.1 Scenario's voor de toekomst

We hebben de geïnterviewden gevraagd hoe zij de toekomst voor zich zien voor hun organisatie, in relatie tot andere culturele organisaties, collega organisatie en wat ze als een kansrijke culturele invulling zien voor de benoemde gebouwen. Hier komen verschillende wensbeelden uit naar voren. Deze zijn hieronder vertaald naar scenario's voor huisvesting van de organisaties.

2.1.1 Ieder voor zich

De Concertzaal wordt geëxploiteerd door een horecaexploitant (in de plaats stelling met een optie tot 5 jaar verlenging) die de contractuele verplichting krijgt om een culturele programmering aan te leveren aan de gemeente Renkum met hierin ruimte voor langlopende exposities voor zowel de Collecties van Museum Veluwezoom, de Collectie Pim Kwak als exposities van Stichting Scarabee en andere tijdelijke exposanten.

Stichting Scarabee landt voorlopig in de Bernulphuskerk, in een deel van een leegstaand pand zoals het voormalige Rabo of ABN AMRO pand of in leegstaande ruimten van het gemeentehuis. Dat vraagt echter om onderhandeling over de huurprijs en/of kan Stichting Scarabee een plan ontwikkelen waarmee subsidie wordt aangevraagd – die tevens de huur dekt- om social design processen in te richten, het experiment aan te gaan en toe te werken naar een nieuw museaal concept voor Moderne Kunst en Landschap in Oosterbeek. Museum Veluwezoom blijft in Kasteel Doorwerth en onderhandelt over verlenging van het contract met Geldersch Landschap en Kasteelen.

Het aan de Talsmalaan gelegen entreegebied van Park Hartenstein wordt herontwikkeld als woonbestemming en/of toeristische bestemming (hotel). Het is een optie om hier ruimte te creëren voor een centrum voor Kunst en Landschap (zie planvoorstel 'Welkom in Park Hartenstein') met wisselende exposities, een open atelier, conferentieruimte en lezingen over kunst en landschap. De financiële dekking is deels mogelijk door commerciële exploitatie van woningen of een hotel en deels door subsidie en baten uit hiervoor genoemde activiteiten.

2.1.2 Alles onder één noemer

De diverse stichtingen in de kunst en cultuursector ontwikkelen gemeenschappelijk een Museum/Centrum voor Kunst, Cultuur en Landschap (werktitel) met als hart de topstukken uit de bestaande collecties van Museum Veluwezoom. Hieromheen worden wisselende collecties tentoongesteld en exposities samengesteld of gemaakt door onder andere Museum Veluwezoom, Stichting Scarabee, Stichting Culture of ze worden ingeleend. De ambitie is samen

toewerken naar een multifunctionele plek met ruimte voor een land en kunstwinkel, een conferentieruimte voor lezingen, een open atelierruimte waar tevens educatieprogramma's en amateurkunstenaars hun plek kunnen claimen. De buitenruimtes in de gemeente Renkum worden benut voor social design projecten, manifestaties en evenementen. De uitgangspunten kunnen bijvoorbeeld worden vastgelegd in een convenant dat de partners ondertekenen om samen te werken naar en aan een Museum 2.0; een Centrum voor Kunst, Cultuur en Landschap. Hier kunnen ook andere functies worden ondergebracht zoals een deel van de Bibliotheek, educatie of lezingen en conferenties. Iedere stichting behoudt wel zijn eigen opdracht en verantwoordelijkheid, maar de uitvoeringskracht -marketing, facilitaire zaken, beveiliging etcetera- wordt gemeenschappelijk gedragen. Als meest voor de hand liggende locatie voor dit scenario wordt de oude MAVO aan de Talsmalaan genoemd, omdat dit nog helemaal herontwikkeld kan worden.

2.1.3 Oud en nieuw onder één dak

De Concertzaal wordt de locatie voor Museum Veluwezoom. Het is volgens veel geïnterviewden belangrijk dat hier een goed museaal concept aan ten grondslag komt te liggen dat de investering verantwoord en exploitabel is. Ook de directie van Museum Veluwezoom beaamt dit. Dat vraagt om breder denken dan de huidige collecties. Bijvoorbeeld het toevoegen van programmering van hedendaagse kunstenaars (in samenwerking met Stichting Scarabee en andere kunstdisciplines), een rijk educatief programma en verbinding met het landschap om De Concertzaal heen. Het betekent uitwisseling van collecties en kennis met andere kunstenaarskolonies binnen EuroArt en de musea in de omgeving. Wellicht worden er nieuwe vormen van creëren en exposeren ontwikkeld om het Museum de tand des tijds te laten doorstaan.

Stichting Scarabee vindt in dit scenario ook onderdak in De Concertzaal en werkt samen met kunstenaars en de museumdirectie Veluwezoom aan nieuwe exposities en programma's rondom het thema kunst en landschap in de brede zin van het woord.

Voorbehoud: de gemeente Renkum moet de sleutel over willen dragen aan Museum Veluwezoom en een langdurige huurovereenkomst aangaan al dan niet via de exploitant van De Klikspaan/Concertzaal. Of De Concertzaal -lees de schenking- wordt 'verkocht'/overgedragen aan Museum Veluwezoom 2.0 met nader te omschrijven vastgelegde rechten en plichten. Hier moet overigens een aanbesteding aan voorafgaan met hierin criteria in de geest van Kneppelhout en een toekomstbestendige financiële onderbouwing.

2.2 Conclusie

Er zijn in de gesprekken met belanghebbende veel mogelijkheden besproken. Sommige onderdelen van de geschetste scenario's zijn ook op zichzelf denkbaar. Het eerste scenario doet echter geen recht aan de ambitie die is neergelegd in de Cultuurvisie noch aan de vragen uit de kaderstellende notitie. Scenario 2 en 3 bieden wel handvatten voor besluitvorming met betrekking tot het huisvestingsvraagstuk en vormen derhalve de onderlegger voor de adviezen in Hoofdstuk 3.

3. Durf te kiezen

Er is een duidelijk besluit nodig dat richting geeft aan de ontwikkeling van zowel de locaties als aan de culturele organisaties zoals genoemd in de kaderstellende notitie. Het besluit dat het college van B&W gaat nemen geeft richting aan nader onderzoek op haalbaarheid, maar verlangt ook de ontwikkeling van een verdiepende conceptuele visie op de functies van en in het betreffende gebouw en de organisatie die dit vorm en inhoud geeft.

Hieronder staan drie mogelijke besluiten die het college kan nemen die, op basis van de interviews en de onderliggende brondocumenten, haalbaar worden geacht.

3.1 Besluit: Aanbesteding Concertzaal én Talsmalaan

Zet twee aanbestedingstrajecten in gang: De Concertzaal en de herontwikkeling van het entreegebied Park Hartenstein (oude MAVO aan de Talsmalaan). De Bernulphuskerk is geen eigendom van de gemeente Renkum en kan dus niet worden meegenomen in dit advies. Dit advies komt tegemoet aan de wensen van de directie van Museum Veluwezoom en past in het plan van de initiatiefgroep Vier Landgoederen op de Helling. Het is belangrijk dat er een unieke van elkaar onderscheidende positionering en programmering wordt ontwikkeld in de gebouwen om kannibalisering te voorkomen.

3.1.1 De Concertzaal

Het liefst wil Museum Veluwezoom zo snel mogelijk de sleutel van De Concertzaal hebben om hun plannen tot wasdom te laten komen. De gemeente Renkum kan dit juridisch gezien niet doen, dus moet dan over gaan tot aanbesteding. In deze aanbesteding moet geborgd zijn dat het legaat -in de geest van Kneppelhout- ook in de toekomst en door een nieuwe eigenaar recht wordt gedaan. Er zullen aanbestedingscriteria moeten worden aangelegd met betrekking tot constructie van het gebouw, de investering en exploitatie, samenwerkingspartners, de programmering en de Governance.

Het is van belang dat er afspraken worden gemaakt met de ‘nieuwe eigenaar’ dat het gebouw weer in handen komt van de gemeente – zonder dat hier een vergoeding tegenover staat voor de investeringen die zijn gedaan- wanneer de exploitatie binnen x jaar niet lukt. Los van deze processtap is het van belang dat Museum Veluwezoom 2.0 wordt ontwikkeld dat het domein Kunst en Landschap gaat claimen.

Maar het kan uiteraard zijn dat er een andere partij meedoet aan de aanbesteding die hogere punten ‘scoort’ op de criteria. En dan ontstaat mogelijk opnieuw de vraag waar Museum Veluwezoom gehuisvest kan worden.

Risico's

- Museum Veluwezoom verliest de aanbesteding;
- De mecenasen trekken zich terug op basis van concept, bouwkundige haalbaarheid, investering of exploitatiebegroting;
- De gemeente krijgt na verloop van jaren De Concertzaal terug en het ‘verhaal’ begint weer van voren af aan.

Kansen

- De Concertzaal krijgt een museale functie hetgeen substantieel bijdraagt aan Renkum als Kunstenaarsgemeente en het aantrekken van publiek;
- Geen benodigde financiële investering vanuit de gemeente Renkum;
- De organisatie staat borg voor de investering en de exploitatie.

3.1.2 Entree Park Hartenstein (Talsmalaan)

Er is vanuit de gemeente al een marktconsultatie gedaan onder projectontwikkelaars. Het verdient de voorkeur een projectontwikkelaar te 'kiezen' die ruimte creëert voor een 'Centrum voor Kunst en Landschap'. Daar waar het Museum in De Concertzaal zich met name richt op exposities en educatie richt de organisatie in Park Hartenstein (oude MAVO aan de Talsmalaan) zich op maatschappelijk relevante thema's op het gebied van Landschap en benut kunsten(aars) en de wetenschap(pers) om tot nieuwe inzichten te komen: ontwikkeling, experiment, leren, processen zoals Social Design en projecten en evenementen. In de criteria van de aanbesteding moet er dus ruimte worden geclaimd voor kunstprojecten (binnen en buiten), lezingen, maak- en ontwikkelprocessen. Ook een winkel met duurzame producten past in dit concept. De vraag die rijst is wel: wie gaat dit concept exploiteren? Er ligt nog geen uitgewerkte visie voor het concept of exploitatiemodel aan ten grondslag. Een projectontwikkelaar wil wellicht een projectplan indienen met ruimte hiervoor, maar alleen als er ook zicht is op een huurder/exploitant.

Risico's

- Er dient zich geen projectontwikkelaar aan die het risico wil nemen om een gebouw te ontwikkelen waar (voor een deel) nog geen uitgewerkte visie, concept of businessplan is;
- Er wordt geen exploitant gevonden;

Kansen

- Mogelijkheid tot het ontwikkelen van een uniek multifunctioneel gebouw;
- Positionering van Renkum als hedendaagse kunstenaarsgemeente op het domein van Kunst, Cultuur en Landschap;
- Publiekstrekker in de buurt van het Centrum van Oosterbeek is gunstig voor de ondernemers;
- Financiële dekking ontwikkeling gebouw grotendeels door exploitatiemodel projectontwikkelaar.

3.2 Besluit: Aanbesteding Entree Park Hartenstein (Oude MAVO Talsmalaan)

Kies voor alle functies onder één dak. Het gebied aan de Talsmalaan is kansrijk om te ontwikkelen en onderdak te geven aan zowel het Museum als aan Stichting Scarabee. Er is bovendien veel buitenruimte voor exposities en events. Het is de enige plek waar een integraal Centrum/Museum voor Kunst, Cultuur en Landschap kan worden gerealiseerd omdat het nog volledig naar eigen hand is te zetten. Bovendien ligt het gebied naast Museum Hartenstein waardoor er een museumkwartier kan worden gerealiseerd. Ook crossovers en een gedeeld depot behoort hier tot de mogelijkheden. Het gebied ligt vlak bij het centrum van Oosterbeek waardoor ondernemers kunnen profiteren van de toename aan bezoekers die deze ontwikkeling met zich meebrengt.

De initiatiefgroep Vier Landgoederen op de Helling heeft een planvoorstel ontwikkeld op het entreegebied van Park Hartenstein, de oude MAVO locatie, aan de Talsmalaan. Ook de gemeente heeft stappen ondernomen om te verkennen wat de mogelijkheden zijn op deze locatie door een open inschrijving te organiseren voor projectontwikkelaars. De wens van de initiatiefgroep is om de locatie – deels- te ontwikkelen tot een gebouw voor kunstexposities binnen en buiten, conferenties en een kunst en landschapswinkel. Door hier een woon- of recreatieve functie aan te koppelen die de investering en de exploitatie steunt zien ook veel geïnterviewden dit als een kansrijke locatie om een Centrum/Museum voor Kunst, Cultuur en Landschap te ontwikkelen.

De Concertzaal blijft de rol van cultureel centrum behouden. Althans, zoals het oorspronkelijk is bedoeld. Een culturele ontmoetingsplek voor en door bewoners en bezoekers waar mensen genieten van het maken en consumeren van lokale kunst en cultuur. Van amateurs tot professionals, vanuit verschillende kunstdisciplines, met bijzondere exposities en waar cultuur gerelateerde events worden georganiseerd. De exploitatie moet in handen zijn van iemand met verstand van horeca en een sterke affiniteit met kunst en cultuur.

Risico's

- Er dient zich geen projectontwikkelaar aan die het risico wil nemen op de ontwikkeling van een (deel van een) gebouw waarvoor nog geen visie of businessplan is;
- Er wordt geen exploitant gevonden;
- Er ligt nog geen uitgewerkte visie voor een 'Centrum voor Kunst en Landschap' met landelijke of zelfs internationale uitstraling;
- De exploitant van De Concertzaal verdient onvoldoende met de culturele programmering en gaat feesten en partijen organiseren om het dekkend te maken tot ongenoegen van de omwoners en het legaat Kneppelhout.

Kansen

- Een potentieel uniek concept op een unieke locatie met (inter)nationale allure;
- Mogelijkheden tot crossovers en cross selling met Museum Hartenstein;
- Startpunt van de landschapsbeleving van toen en nu;
- Verleden, heden en toekomst onder één dak;
- Mogelijkheden voor delen van facilitaire zaken, zoals depot en parkeergelegenheid, met Museum Hartenstein;
- Het legaat van De Concertzaal wordt in ere hersteld door er een Cultureel Centrum voor de inwoners en bezoekers van Renkum en omstreken te huisvesten.

3.3 Besluit: Nog niet kiezen

Richt een proces in om tot gedragen besluitvorming te komen. Het klinkt wellicht gek, maar nog even geen besluit nemen over de huisvesting is ook een besluit. Al wil iedereen dat er uiteindelijk een besluit volgt.

Gezien de verschillende wensbeelden en de lastige financiële situatie van de gemeente Renkum kan een definitief besluit ook later in de tijd worden genomen. Om te voorkomen dat uitstel afstel wordt, werken de organisaties wel onder professionele begeleiding toe -kwartiermaker-

naar een gedragen visie en ambitiedocument voor de kunstenaarsgemeente en museaal concept 'Kunst, Cultuur en Landschap'. Hiertoe worden ook mensen van buitenaf genodigd om mee te denken: van jongeren/studenten tot museumdirecteuren en programmeurs van succesvolle concepten binnen EuroArt of van elders. Om de nu nog wankelende samenwerking op te lossen en te voorkomen dat de organisaties elkaar gaan 'kannibaliseren' in het aanvragen van subsidies, het beroep doen op vrijwilligers en het organiseren van uitvoeringskracht wordt er een convenant gesloten tussen de partijen van waaruit samen de weg wordt geplaveid naar een structurele oplossing. Er is een kwartiermaker nodig die aanjaagt, ontwikkelt, visie vormt, zorgt voor haalbaarheidsstudies ten aanzien van de ontwikkeling van de gebouwen en samenwerking stimuleert. Hij/zij levert een Plan van Aanpak om visie en functie te koppelen aan benodigde ruimte. De opdracht hiertoe wordt verstrekt door de gemeente Renkum (financiering dus ook vanuit de gemeente!). Looptijd van de opdracht is 1 jaar!

Nota bene: Aangezien de gebouwen niet morgen herontwikkeld zijn en er nog geen uitgewerkte visie ligt op inhoud en functie kan -moet wellicht zelfs!- dit besluit een tussentijdse fase zijn en in combinatie worden genomen met besluit 1 of 2.

Risico's

- Samenwerking blijkt lastig te realiseren;
- De geest gaat uit de fles. De motivatie verdwijnt bij alle vrijwilligers die zich nu inzetten;
- De kwartiermaker geeft opdracht tussentijds terug vanwege gebrek aan haalbaarheid.

Kansen

- De totstandkoming van een gedragen en haalbaar scenario('s);
- Samenwerking tussen de organisatie en instanties komt tot stand in het proces;
- Gedegen besluitvorming is mogelijk door een uitgewerkte visie en haalbaarheidsstudies per gebouw en organisatie.

3.4 Algemene Aanbevelingen

1. Claim 'Kunst en Landschap'

Het domein dat Renkum van oudsher kan claimen is 'Kunst en Landschap'. Om verleden, heden en toekomst te verbinden kan het museum zich richten op kunst en cultuur en actuele landschappelijke vraagstukken als biodiversiteit, klimaat en water. De maatschappelijke relevantie van Musea is voor steeds meer bezoekers van wezenlijk belang. Claim dit domein waardoor je een unieke propositie hebt voor bezoekers en makers.

2. 'Platform voor Kunst en Landschap'

Welk besluit er ook wordt genomen, het is niet morgen gerealiseerd. Om het proces niet te laten stilvallen kan een convenant -'Platform voor Kunst, Cultuur en Landschap'- tussen de culturele partners en de gemeente Renkum onderlinge afstemming borgen. Ieder behoudt zijn eigen verantwoordelijkheid hierin, maar de convenantpartners stellen samen een 'Kwartiermaker' aan die tijdelijk zorgdraagt voor onder andere haalbaarheidsstudies, programmering, de marketing en het aanvragen van (aanvullende) subsidies voor tijdelijke projecten, programma's en exposities.

3. Locatieonderzoeken

We moeten de locaties uit de kaderstellende notitie -dat leidde tot dit onderzoek-entree Park Hartenstein (Talsmalaan), Concertzaal en optioneel de Bernulphuskerk (geen eigendom van de gemeente Renkum) nader onderwerpen aan een haalbaarheidsonderzoek. Wat zijn de mogelijkheden op welke locatie qua vierkante meters en wat moet er gebeuren om de gewenste functies in het betreffende gebouw te realiseren? Denk hierbij aan klimaat en beveiligingseisen Musea, toegankelijkheid, bereikbaarheid, mogelijke geluids- of verkeersoverlast etcetera.

4. Het belang van EuroArt

De aansluiting van Renkum bij EuroArt is van wezenlijk belang voor de kennisuitwisseling. Er zijn kunstenaarsgemeenten in Europa waar Renkum veel van kan leren op het gebied van organisatie, nieuwe vormen van exposeren en marketing. Laten we hier gebruik van blijven maken bij de ontwikkeling van een museaal concept en ook partners in EuroArt vragen om reflectie op gepresenteerde plannen.

5. Bernulphuskerk

De vrienden van de Bernulphuskerk zoeken een maatschappelijke organisatie die een deel van de kerk wil huren. Stichting Scarabee zou hier graag gehuisvest zijn maar de gevraagde huur is niet haalbaar voor de Stichting. Nadere gesprekken over de mogelijkheden zijn nodig om te verkennen of een culturele invulling voor de Bernulphuskerk haalbaar is. Mogelijk is het een optie om tijdelijk een culturele programmering te realiseren en onder welke voorwaarden.

Hiernaast heeft De Bernulphuskerk een unieke collectie Toorop staties die de Vrienden gratis toegankelijk willen houden voor het publiek. De staties kunnen een publiekstrekker zijn waarop andere exposities in de gemeente kunnen meeliften.

3.4 Conclusie

Een besluit dat richting geeft aan het vervolg is cruciaal. De verantwoordelijkheid voor het te nemen besluit ligt bij de gemeente Renkum. Het realiseren en tot een succes maken van het vervolg ligt bij alle betrokkenen. Alle geïnterviewden zijn toe aan de volgende stap. Perspectief is voor zowel de kunstenaarsgemeente Renkum als voor de afzonderlijke spelers in het culturele veld van belang om de ambitie waar te maken. De gemeente Renkum heeft goud in handen door het domein 'Kunst, cultuur en landschap' te claimen. De vraag is hoe dit verzilverd gaat worden. Maar als dat goed gebeurt kan deze kunstenaarsgemeente zich (inter)nationaal op de kaart zetten. En dat is goed voor de cultuursector, bewoners, ondernemers en bezoekers.

4 Randvoorwaarden voor succes

In verschillende interviews kwam naar voren dat er teveel naar de gemeente Renkum wordt gekeken voor de financiering van plannen en projecten. De gemeente Renkum heeft een schraal budget voor Kunst en Cultuur en met de Perspectiefnota die voorligt zal dit budget de komende jaren eerder krimpen dan toenemen. Dat betekent dat er naar andere financieringsmogelijkheden moeten worden gekeken om zaken gerealiseerd te krijgen.

Het blijft echter van groot belang dat de gemeente Renkum jaarlijks budget reserveert voor cofinanciering omdat dit nagenoeg altijd een eis is van andere overheden of fondsen. Is dat er niet dan blokkeert dit ook de weg naar andere financieringsbronnen.

Hiernaast is het belangrijk dat de gemeente flankerend beleid ontwikkelt voor de komende jaren om de ambitie een kunstenaarsgemeente te zijn waar mogelijk en nodig te faciliteren. Het belang voor Renkum is groot om deze ambitie waar te maken. Kunst en cultuur hebben een belangrijke maatschappelijke en economische waarde. Dit wordt nogal eens onderschat. Het is een drijfveer voor mensen om zich te ontwikkelen en een motivatie voor bedrijven om zich te vestigen in gemeenten waar een gunstig kunst en cultuurklimaat heerst. Bovendien is het een kans voor Renkum om het onderscheidend vermogen te verbreden -niet alleen Airborne- en de identiteit te voeden. Uit cijfers van het CBS komt naar voren dat je iedere euro die wordt uitgegeven aan kunst en cultuur met 2,5 mag vermenigvuldigen aan opbrengst voor -de ondernemers- in de gemeente.

4.1 Flankerend beleid

Flankerend beleid van de gemeente richt zich enerzijds op het faciliteren van de kunst en cultuursector en anderzijds op het bewaken van beleidsuitgangspunten zoals geformuleerd in de Cultuurvisie. Veel gemeenten hanteren in hun beschikkingen bijvoorbeeld ook uitgangspunten zoals de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Culturele Diversiteit.

Flankerend beleid kan ook leiden tot meer financiële middelen voor Kunst en Cultuur?

- De gemeente kan een aantal doelbelastingen inrichten zoals een opslag OZB niet woningen of reclamebelasting. Dit geld gaat dan naar een fonds van waaruit initiatieven worden gefinancierd die welzijn en welvaart in de gemeente stimuleren.
- Er zijn ook gemeenten die aan projectontwikkelaars een bijdrage vragen voor Kunst en Cultuur in de vorm van een percentage van het ontwikkelbudget, een gift aan een zogenoemd 'kunst en cultuurfonds' of een ruimte op de plint (begane grond) waar kunstenaars en/of kunstinitiatieven zich kunnen vestigen in het zicht van het publiek.
- Ook het inrichten van beleid en voorlichting op het gebied van erfenissen, giften en legaten is een taak van de gemeente. Zij kunnen organiseren dat dit niet automatisch naar 1 enkele organisatie gaat, maar overeenkomen met de sector dat het naar het fonds gaat met een oormerk voor de bestemming. Een publiek-private commissie kan de aanvragen beoordelen en gelden toekennen.
- Gemeente Renkum kan de oprichting van de Stichting Renkumse atelierruimte faciliteren en aanjagen die leegstand gaan aanbieden aan broedplaatsen en kunstenaars(initiatieven).

Het zijn voorbeelden om te komen tot een flankerend beleid als steunpilaar voor de ontwikkeling van de kunstenaarsgemeente en als richtlijn voor de actoren hierin.

4.2 Financiële haalbaarheid

Erik Schilp, Historisch Museum ‘Het gaat niet om geld. Het is een goed idee dat mensen trekt. Dat idee trekt daarmee vanzelf meer geld aan.’

De financiële haalbaarheid voor het realiseren van een levendige kunstenaarsgemeente met ruimte voor een Museum/Centrum voor Kunst, Cultuur en Landschap en culturele hotspots hangt direct samen met een sterke visie en ambitie en een flinke dosis lef. Er zijn verschillende fondsen, overheidssubsidies en private mogelijkheden voor de funding van ontwikkeltrajecten, projecten en programmering. In de bijlage Financiering staan voorbeelden hiervan. Samen met het subsidiebureau van de gemeente Renkum kan dit nadere invulling en uitvoering krijgen om het besluit dat wordt genomen financieel te ondersteunen.

4.2.1 Slim organiseren

Hiernaast kan er gekeken worden naar slimme manieren van organiseren. Het gemeenschappelijk aanvragen van financiering voor ontwikkeling en programmering. Of het gemeenschappelijk aanstellen een programmeur en inrichting van de marketing. Of het beheer van een pand, een gemeenschappelijk depot of de beveiliging regelen bij een organisatie die hier al de bemensing en de know how voor in huis heeft. Het scheelt veel energie, tijd en geld als je dit samen -en niet ieder voor zich- inricht! Het is de moeite waard om te verkennen of het op onderdelen belegt kan worden bij bijvoorbeeld Museum Arnhem of Het Depot. Een verkennend eerste positief gesprek met Saskia Bak van Museum Arnhem door onderzoeker vraagt om een vervolg.

4.3 De startfinanciering

Ten aanzien van financiering van het advies om een kwartiermaker aan te stellen om het proces tot aan definitieve huisvesting te faciliteren kijken we wel naar de gemeente Renkum. Het is een stap die voorwaardenscheppend is en het moreel hoog houdt. De kwartiermaker jaagt aan, laat de haalbaarheid onderzoeken, draagt zorg voor visieontwikkeling, maakt een agenda voor -tussentijdse- programmering en zorgt voor de marketing en communicatie. Daarnaast verkent hij/zij nieuwe museale ingrediënten en events voor het ‘Centrum en/of Museum voor Kunst, Cultuur en Landschap’.

De financiering van de haalbaarheidsonderzoeken voor de gebouwen (Fase 4 die simultaan start met Fase 1) verschilt per gebouw en per genomen besluit:

- ❖ Het entreegebied Park Hartenstein aan de Talsmalaan moet herontwikkeld worden. Hiervoor heeft de gemeente Renkum al een marktconsultatie georganiseerd onder projectontwikkelaars. De selectie/gunning is mede afhankelijk van de haalbaarheid en de functionele invulling. De wens is uitdrukkelijk om het project aan de Talsmalaan te vergunnen aan een projectontwikkelaar die aan het herontwikkeld gebouw een culturele invulling kan en wil geven en dit combineert met wonen of met een toeristische functie (bv hotel).
- ❖ Museum Veluwezoom wil zelf het haalbaarheidsonderzoek voor de Concertzaal financieren en heeft hiervoor een mecenas.

- ❖ De Bernulphuskerk wil het schip van de kerk verhuren of verkopen. Het vraagt om nader bouwkundig onderzoek of er een haalbare oplossing is voor een culturele en/of museale functie. De kerk zal de financiering hiervan zelf moeten dragen. Op korte termijn kan hier mogelijk cultureel geprogrammeerd worden mits er een oplossing komt in de vorm van subsidie en/of reductie van de huursom.

5 Conclusie

De overall conclusie van dit verkennende onderzoek is 'Durf te kiezen'. Er lijkt een impasse te zijn ontstaan tussen de ambitie van de culturele organisaties en initiatiefnemers die aan de slag willen -en hiervoor een gebouw nodig hebben- en de gemeente Renkum die geen definitieve toezegging wil en kan doen zonder dat er een visie, concept en haalbaarheidsstudie aan ten grondslag ligt.

De gebouwen die zijn meegenomen in dit onderzoek vragen om herontwikkeling, en dus een financiële investering, om er volwaardig een museum/cultuurinstelling in te kunnen vestigen. Een besluit geeft richting voor handelen en ontwikkelen, maar kan alleen onder voorbehoud van financiering en het afdekken van de genoemde risico's worden genomen door het College van B&W.

We moeten de bakens verzetten van 'Wie komt Waar te zitten' naar 'Wat komt waar te zitten met Wie'. Een besluit geeft richting om te komen tot culturele invulling voor de verschillende gebouwen die zijn meegenomen. Vervolgens is er meer nodig dan passie en ambitie. Er is daadkracht nodig. Het vraagt om verzakelijking en cultureel ondernemerschap, conceptdenken en een visie op de programmering van en in de gebouwen.

De vertaling van het besluit naar een Plan van Aanpak hoeft geen jaren te duren. De resultaten uit voorliggende verkenning bieden hiertoe de handvatten. Op basis hiervan kan de intentie worden vastgelegd om met elkaar te werken aan de realisatie. Welk besluit ook wordt genomen, er is van iedereen een flinke dosis lef nodig en de wil om over zijn/haar eigen schaduw heen te stappen. Uit de interviews met belanghebbenden blijkt de wil om dit te doen groot!

'De komende jaren gaan wij onze zogenoemde Kunstenaarsgemeente verder vorm en kleuring geven.', staat in de Cultuurvisie 2023. Laten we aan de slag gaan!

Bijlage: Bronnen

Interviews, april/mei 2024

Initiatiefgroep Vier landgoederen op de Helling, Jan van IJendoorn en Jeroen Bosch
Stichting Heemkunde, Eduard Schoevaars en Maurice Baijer
Stichting Scarabee, Lotte Menkman
Stichting Museum Veluwezoom, Annemiek van der Veen en Dick van Veelen
Stichting Culture, Annemiek van der Veen en Roger Wijnands
Stichting Vrienden Museum Veluwezoom, Jasmijn Derckx
Stichting Tuin de Lage Oorsprong, Marielle Kempen
Cultuur & Co, Barbara van der Vaart en Jasper Verstand
Stichting Concertzaal Oosterbeek, Jan van Hooijdonk
Stichting Vrienden van de Bernulphuskerk, Hans Robert van der Doe
Geldersch Landschap & Kasteelen, Carine van Ketwich Verschuur - van den Hout
Omwonenden van de Concertzaal, Marcel Hendriks, Frank Rodenrijs, Edo Meerts, Sophie Lambrechtsen, Han Beernink, Mirjam Westen, Huib van Marle, Hannel Rodenrijs, Irene Gotink, Marieke Smit, Erik van der Gronden, Pauline Kuipers, Monique Hendriks, Petra Goossens, Rinus Wandel, Ariëlla Krijger
Gemeente Renkum, Michel Rauwers
Museum Arnhem, Saskia Bak

Kaderstellende notitie, februari 2024

Plan Museum Veluwezoom en Stichting Culture in vogelvlucht, februari 2024

Websites: EuroArt website, websites betrokken organisaties, Frankwatching.com, diverse andere musea, pretwerk.nl, decorrespondent.nl, Boekman.nl, cultuurmarketing.nl, cultureelerfgoed.nl, website van de genoemde fondsen in dit document

Verslag inzake samenwerking culturele partners en huisvesting Concertzaal, juni 2023

Hartenstein hersteld en vernieuwd, juni 2021

Centrum voor Landschap en Cultuur, oktober 2012

Bedrijfsplan Centrum voor Landschap en Cultuur, januari 2012

Centrum voor Kunst, Cultuur en Landschap, mei 2011

Het landschap en de Muze, april 2010

Bijlage: Financiering

Fondsen

- Fonds voor cultuurparticipatie: meerjaren en projecten
- VSB Fonds: projecten
- Stichting DOEN/Vriendenloterij: Meerjaren; Veranderkracht van Verbeelding
- Mondriaan Fonds: meerjaren en projecten
- EuroArt: Projecten

Overheid

- Oprichting Fonds voor Kunst, cultuur en Landschap door gemeente
- Steengoed benutten Provincie Gelderland voor transformatietrajecten gebouwen
- Diverse cultuursubsidies provincie, Rijk en Europees
- Subsidies verduurzaming gebouwen

Private financiering

- Crowdsourcing/-funding
- Mecenas
- Vrienden van...
- Oprichting 'De cultuurclub Renkum!' (werktitel voor een business club)

Aan: College B&W en Raad gemeente Renkum

Van: Marian van Hooij, Voomies

Betreft: Advies huisvesting Kunst en Cultuurinstellingen

Datum: 7 november 2024

Graag bied ik u het adviesdocument 'Durf te kiezen' aan. In deze voorlegger wil ik u echter adviseren (nog) niet tot besluitvorming over te gaan m.b.t. de mogelijke besluiten zoals beschreven in hoofdstuk 3, paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3.

In een bijeenkomst op 3 oktober jongstleden, waarin ik het rapport doorsprak met de stakeholders die zijn geïnterviewd, kwam namelijk het dringende verzoek naar voren om meer tijd in te ruimen voor het maken en indienen van concrete plannen m.b.t. de invulling van de Concertzaal en Entree Park Hartenstein (Talsmalaan).

In de bijeenkomst bleek er geen consensus te zijn onder de stakeholders over het te kiezen scenario uit het adviesdocument, waardoor gedragen besluitvorming niet mogelijk is. Dit is echter wel het streven van alle betrokken partijen.

Mijn advies aan College van B&W en de Raad is gehoor te geven aan de vraag om tijd om de plannen van de stakeholders tot wasdom te laten komen en dus nog geen besluit te nemen op basis van het adviesdocument.

Mede op basis van de vragen in de kaderstellende notitie van 28 februari en het proces om samen met de stakeholders te komen tot het document 'Durf te kiezen' – en het tussentijds bespreken hiervan- zijn een aantal stakeholders aan de slag gegaan met het uitwerken van concrete voorstellen:

- Museum Veluwezoom: Zoals u in het adviesrapport kunt lezen wil Museum Veluwezoom zich het liefst huisvesten in De Concertzaal. Hiertoe wordt momenteel een museaal concept en een business plan ontwikkeld door de directie van het museum samen met een extern adviseur die zij in de arm hebben genomen.
- De Concertzaal: De exploitant van De Concertzaal is zich aan het beraden op voortzetting en voert gesprekken met potentiële partners om het contract met de gemeente Renkum al dan niet te verlengen voor vijf jaar.
- De Stichting Vrienden van De Bernulphuskerk is in een vergevorderd stadium met de verkoop van het schip van de kerk. Zij streven naar een maatschappelijke en/of culturele invulling.
- Initiatiefgroep Vier Landgoederen op de Helling en de gemeente Renkum zijn in een vergevorderd stadium met plannen om op de plaats van de Oude MAVO/Entree Park Hartenstein een nieuw gebouw te ontwikkelen dat mogelijk mede ruimte biedt aan een 'Centrum voor Kunst, Cultuur en Landschap' (werktitel).

Ofwel, verschillende stakeholders zijn actief en betrokken aan de slag gegaan om het adviesrapport 'Durf te kiezen' te verrijken met concrete plannen voor de locaties zoals benoemd in de kaderstellende notitie van 28 februari.

We staan aan de vooravond van besluitvorming met betrekking tot huisvesting cultuur. Een proces dat al jaren voortsleept. Laten we de tijd nemen om de plannen zoals hiervoor benoemd

het levenslicht te laten zien. Het verkrijgt het adviesdocument en vergemakkelijkt het proces tot een gedragen besluit te kunnen komen.